

Handreiking

Lokaal uitvoeringsplan beschermd wonen en beschermd thuis

Colofon

Deze handreiking is gebaseerd op ervaringen van medewerkers van regiogemeenten bij de VNG-leerkring beschermd wonen in 2017. Een speciaal woord van dank aan Bert van Putten (gemeente Harderwijk), Diederik de Klerk (gemeente Utrecht), en Lucy Briggeman (gemeente Borger-Odoorn) voor de input die zij hebben gegeven. Eerder verscheen de handreiking VNG Handleiding regionaal plan van aanpak beschermd wonen en maatschappelijke opvang, een taak van alle gemeenten.

Foto's omslag

Leger des Heils

Opmaak

Chris Koning (VNG)

Inleiding

Psychische problemen, een lichte verstandelijke beperking, verslaving. Mensen kunnen door allerlei oorzaken niet in staat zijn om zelfstandig te wonen, of dak- en thuisloos raken. Gemeenten zijn sinds de invoering van de Wmo 2015 verantwoordelijk voor het ondersteunen van deze kwetsbare burgers. De (voormalige) centrumgemeenten treden sindsdien op als budgethouder en als trekker van de regionale samenwerking. Het is de bedoeling de middelen voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen binnen enkele jaren 'door te decentraliseren'; het geld wordt dan verdeeld over alle gemeenten.

In deze handreiking staat wat van alle gemeenten wordt verwacht op het terrein van beschermd wonen. De ontwikkeling van de maatschappelijke opvang hangt hiermee nauw samen omdat de doelgroepen elkaar overlappen. De Wmo regelt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor opvang en beschermd wonen. Maatschappelijke opvang betreft in deze handreiking de dak- en thuislozenopvang; er bestaat ook vrouwen- en mannenopvang bedoeld voor slachtoffers van huiselijk geweld. Deze opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld is geen onderdeel van de transitie beschermd wonen en beschermd thuis.

Het is niet verplicht een lokaal uitvoeringsplan te maken voor de transitie beschermd wonen en beschermd thuis. Maar om de acties die voortvloeien uit het regionaal plan scherp op tafel te krijgen, verdient het maken van zo'n plan aanbeveling. Een uitvoeringsplan is ook een middel om medewerkers van andere beleidsterreinen, afdelingen en maatschappelijke partners te mobiliseren. Het lokaal uitvoeringsplan is een verantwoordelijkheid van het college. Om het draagvlak te vergroten is het verstandig de gemeenteraad erbij te betrekken.

De handreiking omvat een inventarisatie van onderwerpen die niet mogen ontbreken in het lokaal uitvoeringsplan. Overal zijn gemeenten hier al volop mee bezig, ongetwijfeld staan veel zaken benoemd die gemeenten allang hebben opgepakt. De handreiking beoogt slechts een zo volledig mogelijk overzicht te geven. Niet alles hoeft in elke gemeente apart te gebeuren, voorzieningen in verschillende gemeenten vullen elkaar aan.

Leeswijzer

De handreiking begint met een inleiding over de toekomstvisie en de regionale beleidsplannen. Vervolgens komen de belangrijkste thema's aan bod: de doelgroep leren kennen, samenwerking, de innovatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang, de woonopgave, en werk, inkomen en participatie. Bij elk van deze thema's staan aandachts- en actiepunten benoemd; suggesties, geen verplichtingen. Tot slot gaan we in op algemene onderwerpen: tijd en capaciteit, en het faseren van de opgave.

In deze handreiking ontbreken indicatoren voor het evalueren en monitoren van de resultaten. Dat dit wel moet gebeuren, behoeft geen betoog. In 2018 beginnen vijf centrumgemeenten samen met VNG Realisatie (voorheen KING) met pilots voor het monitoren en evalueren van resultaten. Met name het monitoren van de in-, door- en uitstroom van de wachtlijsten voor beschermd wonen en dak- en thuislozenopvang. De uitwerking van financiële afspraken die gemeenten maken met de regio om lokaal aan de slag te kunnen gaan, ontbreekt ook. De VNG gaat hiervoor in 2018 goede voorbeelden verzamelen.

Problematiek door mensen met verward gedrag is in deze handreiking niet apart benoemd. Een goede lokale aanpak draagt bij aan het voorkomen van deze problemen.

Context

Toekomstvisie

In de toekomstvisie op beschermd wonen staat centraal dat mensen met een psychische kwetsbaarheid er gewoon bij horen. Ze maken deel uit van de samenleving. In de zorg staat centraal wat zij nodig hebben voor hun herstel, of om zo goed mogelijk te kunnen deelnemen aan de maatschappij. Het is daarbij van belang om structureel advies te vragen aan, en te werken met ervaringsdeskundigen. Institutionele zorg neemt af. Ondersteuning vanuit wijken en regio's komt ervoor in de plaats. Dit betekent dat enerzijds institutionele zorg (deels) wordt afgebouwd en anderzijds zorg in de wijk wordt opgebouwd. Het is belangrijk dat dit gelijk opgaat, anders vallen kwetsbare mensen tussen wal en schip.

De commissie toekomst beschermd wonen (Commissie Dannenberg) bracht in 2015 het rapport [Van beschermd wonen naar een beschermd thuis](#) uit. Daarin staan acht essentiële voorwaarden om psychisch kwetsbare mensen goed te ondersteunen.

- Versterken van zelfmanagement, ervaringsdeskundigheid en informele zorg
- Garanderen van langdurige begeleiding met flexibele intensiteit
- Ondersteuningscontinuüm voor herstel en participatie
- Een breed arsenaal van woonvarianten
- Beschikbare en betaalbare wooneenheden
- Laagdrempelige toegang tot zorgfuncties
- Duurzaam samenwerken tussen gemeenten en zorgverzekeraars
- Borgen van kwaliteit en vraaggerichtheid van ondersteuning

Lokale vraagstukken hebben te maken met deze voorwaarden. In het lokaal uitvoeringsplan wordt de verbinding gelegd tussen het regionaal plan van aanpak en wat aanvullend lokaal nodig is voor mensen met een psychische kwetsbaarheid, als onderdeel van de transformatie naar een meer lokale uitvoering (bescherming thuis).

Regionaal beleidsplan

Gemeenten staan voor de opgave een breed palet aan voorzieningen te bieden: van lichte vormen van begeleiding tot gespecialiseerde opvang en beschermd wonen. Dat vraagt samenwerking. Binnen de gemeente, tussen gemeenten en ook met (en tussen) aanbieders en woningcorporaties. In 2016 hebben gemeenten besloten in welke regio ze willen samenwerken op het terrein van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. In 2017 hebben centrumgemeenten samen met regiogemeenten een regionaal beleidsplan opgesteld. De colleges van B en W en de gemeenteraden stellen deze plannen uiteindelijk vast. In verscheidene regio's zijn gemeenten bezig met het uitwerken van een aanpak voor personen met verward gedrag, waarbij de link wordt gelegd met de opgaven voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. De opgaven overlappen elkaar voor een (groot) deel.

Verdeelmodel

De middelen voor beschermd wonen (en mogelijk ook die voor maatschappelijke opvang) worden op termijn verdeeld over alle gemeenten. Een vraag die nog voorligt is of de middelen moeten worden verdeeld in de lijn van het bestaande historische model, of volgens een nieuw objectief model, wat veel onzekerheid met zich meebrengt voor de bestaande aanbieders, en voor gemeenten die veel aanbieders van beschermd wonen binnen hun gemeentegrenzen hebben. Het overleg tussen gemeenten over het nieuwe verdeelmodel is tijdelijk stilgelegd vanwege deze onzekerheden. Het was de bedoeling een nieuw verdeelmodel in 2020 in te voeren. Maar gebleken is dat meer tijd nodig is om de opgave en de omvang van de doelgroepen in kaart te krijgen, en duidelijkheid

te krijgen over de omvang van de vraag. Hierover wordt verder gepraat in bestuurlijk overleg tussen de gemeenten en de minister van VWS.

Voorbeeld

Centrumgemeente Gouda en de gemeenten in de regio Midden-Holland lopen vooruit op de doordecentralisatie van de middelen voor beschermd wonen. Het budget gaat nu al gedeeltelijk door naar alle gemeenten. Vanuit het budget beschermd wonen betaalt de centrumgemeente enkel de bedden. Alle overige intensief specialistische zorg die in de wijk, of vanuit een kleinschalig wooninitiatief, wordt geboden aan inwoners met een ernstige psychische kwetsbaarheid wordt lokaal geïndiceerd en betaald, inclusief de overbruggingszorg. Deze kosten worden (vanuit budget beschermd wonen) vergoed. In 2017 is daarvoor een compensatieregeling afgesproken. Zo leren alle gemeenten de doelgroep kennen en werken ze allemaal mee aan de transformatie beschermd wonen. De gemeente Gouda is volledig afgestapt van de ZZP-systeem (zorgwaardepakketten) van de AWBZ. De ZZP's zijn vervangen door één indicatie beschermd wonen en dagbesteding op maat. Hoeveel dagdelen daarmee gemoeid zijn, verschilt per cliënt. Met de zorgorganisaties is de afspraak gemaakt dat ze opschalen waar nodig, en afschalen zodra het mogelijk is.

Hoofdthema's lokale opgave

Doelgroep leren kennen

De doelgroep van beschermd wonen en de dak- en thuislozenopvang is niet groot. De opgave is wel complex: mensen hebben intensief en langdurig – soms levenslang – ondersteuning nodig. Als het met hen niet goed gaat, heeft het veel impact op de samenleving. Bovendien kom je de cliënten op verschillende plekken in de gemeente tegen. Er kan sprake zijn van (woon)overlast, (dreigende) huisuitzetting, schulden, werkloosheid en/of geen zinvolle dagbesteding.

Om de ondersteuning van deze kwetsbare groep goed te organiseren is het belangrijk dat medewerkers en ketenpartners kennismaken met de doelgroep en hun wereld. Ook andere inwoners moeten de doelgroep leren kennen. Zij zijn potentiële burens of misschien vrijwilligers.

Hoe kunnen mensen zo in de ellende verzeild raken? Wat helpt en wat maakt het juist erger? Werkbezoeken of bijeenkomsten met ervaringsdeskundigen maken de problematiek herkenbaar en helpt vooroordelen weg te nemen. Het motiveert medewerkers en ketenpartners om zich ervoor hard te maken dat mensen met een psychische en sociale kwetsbaarheid met passende begeleiding in de wijk worden opgenomen.

Actie- en aandachtspunten:

- Werkbezoeken.
- Bijeenkomst(en) met ervaringsdeskundigen voor medewerkers en gemeenteraad.
- Communicatie, maak de problematiek herkenbaar. Dit is van belang om mensen ervan bewust te maken achter welk gedrag psychische of psychosociale problematiek kan schuilgaan. Daarnaast is communicatie essentieel om draagvlak te creëren. Inwoners en burens moeten bovendien weten waar ze terecht kunnen met zorgen over hun psychisch kwetsbare buur, of als ze overlast ervaren. Dit vraagt ook training van loketmedewerkers.

Voorbeeld

Utrecht en de regiogemeenten plaatsten in de [Regionale koers maatschappelijke opvang en beschermd wonen U16](#) interviews en portretten van cliënten van beschermd wonen en de maatschappelijke opvang. Waardoor ging het mis in hun bestaan? Wat zijn factoren waardoor het beter gaat? De variëteit aan korte verhalen geeft op een toegankelijke manier een beeld van de doelgroep (en van ondersteuning die soms het hele verschil maakt).

Samenwerking

Samenwerking tussen de centrumgemeente en regiogemeenten is essentieel; gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor een continuüm van ondersteuning. Investeren in relaties, denken vanuit samenwerking en commitment zijn sleutelwoorden. Het gaat om afspraken over de financiële verantwoordelijkheid en over het inhoudelijke aanbod. Een belangrijk – en gevoelig – punt is het aspect van solidariteit. Gemeenten die samen de financiële verantwoordelijkheid nemen, spreiden hun risico. Zoals eerder gesteld: de doelgroep is niet groot, maar de zorg waar het om gaat is kostbaar. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een doorlopende lijn van voorzieningen en ondersteuning brengt vragen op tafel: welke voorzieningen biedt (w)elke gemeente? Hoe vullen verschillende voorzieningen elkaar aan? Welk (specialistisch) aanbod wordt regionaal of bovenregionaal georganiseerd?

De begeleiding van mensen met een psychische of sociale kwetsbaarheid vraagt ook binnen de gemeentelijke organisatie veel samenwerking. De aanpak raakt verschillende afdelingen: Wmo, jeugd, werk en inkomen, schuldhulpverlening, wonen en veiligheid, burgerzaken, belastingen. Daarnaast zijn verschillende domeinen en ketenpartners betrokken: zorgaanbieders, woningcorporaties, huisartsen en hun praktijkondersteuners, GGZ-behandelaren en ambulante begeleiders, het onderwijs, welzijnsinstellingen, zorgverzekeraars, en cliëntvertegenwoordigers. Een aspect van samenwerken is het uitwisselen van informatie en gegevens. Dit vereist afspraken en richtlijnen voor het beschermen van de privacy. In de handreiking [ISD – Privacy en gegevensuitwisseling](#) (VNG Realisatie, 2015) staan handvatten voor het inrichten van een gemeentelijke privacy governance.

Actie- en aandachtspunten

- De samenwerking met andere gemeenten staat beschreven in het regionaal plan. De vraag is nu welke (juridische en praktische) vorm is gekozen en welke opgave daaruit voortvloeit. Hoe kun je elkaar maximaal versterken door samen te werken?
- Hoe is de samenwerking binnen de gemeente geregeld. Inventariseer wat er lokaal al bestaat aan voorzieningen voor de doelgroep, vanuit welk domein de taak is belegd en wat er nog op moet worden aangevuld.
- Organiseer de samenwerking tussen de domeinen, bijvoorbeeld tussen Wmo-begeleiding en ambulante (ggz-)behandeling.
- In kaart brengen hoe de samenwerking tussen Wmo en behandeling eruit ziet op cliëntniveau (instellingen en gemeente informeren elkaar als een cliënt wordt opgenomen of juist weer naar huis komt. Of ze kunnen elkaar bereiken als ondersteuning moet worden op- of afgeschaald).
- Hoe past begeleiding van de doelgroep van beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de bestaande samenwerking met aanbieders van zorg en welzijn en met de woningcorporatie? Wat is er nog extra nodig?
- Samenwerken met zorgverzekeraars
- Samenwerken met cliëntenorganisaties

Voorbeeld

Gelijkwaardig partnerschap is het sleutelwoord voor de samenwerking tussen Apeldoorn en de regiogemeenten Brummen, Epe, Heerde en Voorst (en vanaf 2020 Hattem). De gezamenlijke Transformatieagenda maatschappelijke opvang en beschermd wonen plan ligt klaar, elke gemeente werkt nu in een eigen jaarwerkplan uit wat haar te doen staat. Apeldoorn heeft in het verleden als centrumgemeente flink bijgelegd op de maatschappelijke opvang, de regiogemeenten dragen daaraan bij met 2% van hun budget voor Wmo-begeleiding. Een goede uitgangssituatie om toe te groeien naar een gezamenlijke financiële verantwoordelijkheid. De regiogemeenten doen nu al de toegang volgens één set beleidsregels die identiek is vastgesteld in de Verordening op de Wmo. In lokale jaarwerkplannen werkt elke gemeente per jaar uit wat er moet gebeuren. Eén opgave hebben ze gemeen: woningen en woonvormen beschikbaar maken in de wijken. In Apeldoorn bestaan al langer woonvormen tussen beschermd en zelfstandig wonen, zoals de Opstapwoningen. In de regio is op dat gebied nog veel te doen.

Innovatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Op veel plaatsen wordt er al regionaal samengewerkt aan de ontwikkeling van beschermd wonen, beschermd thuis en maatschappelijke opvang. De kern van de transformatie is een integrale aanpak waarin de cliënt centraal staat, en niet de systemen van de overheid en de zorgaanbieder. Begeleiding is gericht op alle levensgebieden waar nodig, een generalistische hulpverlener is betrokken als regisseur, hij betreft specialistische hulp erbij waar nodig. Die hulp moet zoveel mogelijk in de wijk voorhanden zijn. Als het dreigt mis te gaan met een cliënt moet er een time-out-voorziening beschikbaar zijn. De verbinding tussen professionele zorg en het informele netwerk van een cliënt verdient ook aandacht.

Actie- en aandachtspunten:

- Casusregie
- Op- en afschalen van (langdurige) begeleiding, er is een continuüm van ondersteuning beschikbaar
- Integratie ggz in de wijk
- Time-outvoorziening: de cliënt kan tijdelijk ergens naartoe als het misgaat in de wijk
- Informele zorg, wat is speciaal nodig voor deze doelgroep?
- Preventie en vroeg signalering: medewerkers zijn bereikbaar en deskundig. Medewerkers signaleren en grijpen in als het dreigt mis te gaan met een cliënt (schulden, dreigende huisuitzetting enz.)

Voorbeeld

Op het eiland Tholen knopen directeur Bart Helsdingen en zijn vrouw Miranda van zorgaanbieder Le Séjour alles en iedereen aan elkaar rond de kwetsbare mensen die ze begeleiden. Vraaggericht, over de grenzen van de domeinen heen en midden in de stad. De transformatie van beschermd wonen is in miniatuur al praktisch op het eiland (en in de stad) Tholen. De omstandigheden lenen zich er goed voor, mensen kennen elkaar en de lijnen zijn kort. Le Séjour heeft ongeveer 25 cliënten, waarvan er acht beschermd wonen. Vier adolescenten wonen in een huis in de binnenstad. Ze krijgen begeleiding, ook bij hun werk of dagbesteding. De andere locatie voor beschermd wonen is gevestigd in een zorgcentrum voor ouderen van SHVZ. Het zijn vier appartementen die zijn vrijgekomen door de extramuralisering in de ouderenzorg. Le Séjour en SHVZ werken samen omdat dit voor allebei de doelgroepen iets oplevert. De nachtdienst van het zorgcentrum houdt waar nodig een oogje in het zeil bij de cliënten van beschermd wonen. Zij doen op hun beurt allerlei klussen in het zorgcentrum, zoals koken en het verzorgen van dieren.

Cliënten die na verloop van tijd herstellen gaan zelfstandig wonen via de corporatie of particuliere huur. Le Séjour zorgt dat de cliënt thuis wordt begeleid door dezelfde begeleider. Ambulant waar mogelijk, is het adagium. Soms is het Wmo-pakket voor begeleiding te klein voor wat een cliënt nodig heeft. Helsdingen heeft met de gemeente afgesproken dat hij waar nodig extra uren kan inzetten. Omgekeerd houden begeleiders bij hoeveel uren sec nodig zijn voor een cliënt.

Le Séjour werkt met een vaste huisarts voor alle cliënten van beschermd wonen. De psychiater van het FACT-team van GGZ Emergis, de apotheek, de huisarts en de begeleiders van Le Séjour hebben eens per drie maanden overleg. Ook de jongerenwerker van de gemeente en de sociaalverpleegkundige van de GGD zitten in het netwerk. 'Het is een kleine wereld, we hebben snel alle expertise bij elkaar als het nodig is,' zegt Helsdingen. In de dagbesteding werkt Le Séjour samen met GGZ Emergis. Het activiteitencentrum staat midden in de stad, een aantal ervaringsdeskundigen werkt als begeleider. Er zijn creatieve ruimtes, een keuken, er worden (tegen betaling) lichtsnoeren in elkaar gezet, en er zijn cliënten die kleine klusjes doen in de wijk. Dit draagt bij aan de acceptatie, zegt Helsdingen. 'Uit de wijk komen geen klachten, wijkbewoners zijn blij met ons en er is genoeg belangstelling uit de buurt als we open dag houden.'

Woonopgave

Op veel plaatsen ontwikkelen gemeenten, aanbieders en woningcorporaties nieuwe woonvormen om mogelijk te maken dat kwetsbare mensen wonen in wijken. Corporaties willen doorgaans graag meewerken, maar er moet gegarandeerd begeleiding en behandeling voorhanden zijn. De wijkbewoners moeten weten bij wie ze terecht kunnen bij problemen of een crisis. Als eerder gesteld, vraagt de begeleiding en zorg voor mensen die uitstromen uit beschermd wonen, samenwerking tussen de corporatie, de zorgaanbieder(s) en de gemeente. Platform 31 maakte de [Handreiking voor kansrijk samenwerken](#). Daarin staan instrumenten en concrete stappen voor het organiseren van samenwerking, en ook een analyse. Wat heb je nodig voor goede samenwerking en welke knelpunten doen zich voor?

Actie- en aandachtspunten:

- In kaart brengen hoe groot de woonopgave is. Denk aan een regionaal onderzoek onder de bestaande doelgroep van maatschappelijke opvang en beschermd wonen naar de woonbehoefte en de meerjarenplanning van de uitstroom. De resultaten daarvan moeten in lijn worden gebracht met regionale en lokale voorzieningen. Vervolgens kan de woonopgave worden bepaald. Dit alles vraagt intensieve regionale samenwerking.
- Samenwerking organiseren met woningcorporatie(s) en zorgaanbieders.
- Regels voor urgentie van de doelgroep.
- Weerstand in de wijk wegnemen en acceptatie bevorderen.
- Communicatie met burens en omwonenden, wie kunnen zij bellen als er iets aan de hand is?

Voorbeeld

Een voorbeeld van een stap tussen beschermd wonen en zelfstandig wonen, zijn omklapwoningen. Het huurcontract staat eerst een tijdje op naam van de zorgaanbieder. Als de bewoner goed vooruit gaat, wordt het omgeklapt naar een normale huurovereenkomst tussen de verhuurder en de bewoner. Een ander voorbeeld is 'gespikkeld wonen' waarbij verschillende doelgroepen gemixt wonen in bijvoorbeeld een leegstaand verzorgingshuis. Zie ook de [VNG-publicatie over woon-huurconstructies](#) waarin een aantal praktijkvoorbeelden is beschreven.

Inkomen en schulden

Tussen psychische of psychiatrische problemen en schulden is een sterk verband. Schulden aanpakken, en liever voorkomen, is een belangrijk onderdeel van de opgave. Uit de hersenwetenschap is het inzicht gekomen dat stress en schaarste het functioneren van de hersenen belemmeren. Mensen in armoede zijn geneigd onverstandige beslissingen te nemen en zijn minder goed in staat om verbanden te zien en probleemoplossend te handelen. Dit kan verklaren waarom cliënten afspraken vergeten en soms ongemotiveerd lijken. Dit inzicht is van belang voor de hulpverlening en ondersteuning. Stress reduceren en compassie geven beter resultaat dan streng optreden en sancties. De VNG bracht hierover een publicatie uit samen met Platform 31 en de Hoge School Utrecht: [Mobility Mentoring®- Hoe inzichten uit de hersenwetenschap leiden tot een betere aanpak van armoede en schulden](#).

Actie- en aandachtspunten

- Samenwerking Wmo-begeleiders/afdeling werk- en inkomen
- Schuldhulpverlening; wat vraagt deze doelgroep specifiek van de schuldhulpverlening?
- Kennisnemen/toepassen van Mobility Mentoring®

Werk en dagbesteding

Participatie is essentieel voor herstel. Het kan gaan om betaald of begeleid werk, of om zinvolle dagbesteding. Individuele Plaatsing en Steun (IPS) is bijvoorbeeld een bewezen effectieve methode voor re-integratie voor mensen met een (ernstige) psychische aandoening die een reguliere baan willen krijgen en behouden. Kenmerken van IPS zijn: snel zoeken naar een baan, voorkeuren van de cliënt centraal, trajectbegeleiding integreren met GGZ-hulp, en ook op langere termijn ondersteuning bieden. Uit onderzoek is gebleken dat IPS effectiever is dan reguliere arbeidsbemiddeling ([Effectiviteit van Individuele Plaatsing en Steun, trimbosinstituut](#)). IPS is effectief bij een precieze en methode-getrouwe uitvoering, de aanpak is wel intensief en kostbaar. Er zijn voorbeelden van gemeenten en zorgverzekeraars die de aanpak gezamenlijk inzetten en betalen. Meer hierover staat in de handreiking [Een integrale blik op zorg en re-integratie](#) (VNG, pdf).

- Samenwerking Wmo-begeleiders/afdeling werk- en inkomen
- Welzijn, ontmoeten en vrijwilligerswerk, er moet een lokaal continuüm ontstaan van inloop tot werk
- Samenwerking met werkgevers

Voorbeeld

Twee aanbieders van Wmo hebben in samenwerking met de gemeente Pijnacker-Nootdorp een continuüm van ondersteuning ingericht. Met aan de ene kant van het spectrum een laagdrempelige inloop, en aan de andere kant begeleiding naar dagbesteding of werk. Het aanbod is bedoeld voor zowel mensen met psychische als verstandelijke beperkingen als jongeren. Zij kunnen er terecht voor een kopje koffie en het ontmoeten van mensen. Ook kunnen ze deelnemen aan (culturele) activiteiten en hun was laten doen. Dat gebeurt door cliënten in het kader van dagbesteding of werk.

Algemeen

Tijd en capaciteit

Om hoeveel mensen gaat het? Hoe groot is het budget? Nog veel is onduidelijk nu. Toch is het belangrijk om aan de slag te gaan. De tijd is hard nodig, bijvoorbeeld om weerstand onder de inwoners weg te nemen en draagvlak te creëren. Juist de doelgroep van beschermd wonen heeft veel moeite met veranderingen, ook bij aanbieders moet een cultuuromslag plaatsvinden. Nieuwe samenwerkingsrelaties moeten worden gesmeed, bestaande moeten worden versterkt. Veel beleidsmedewerkers van regiogemeenten moeten beschermd wonen 'erbij doen' naast hun bestaande taken.

Actie- en aandachtspunten:

- Voldoende ambtelijke capaciteit vrijmaken, overweeg bij een gebrek aan capaciteit samenwerking met andere regiogemeenten
- Waar nodig ambtelijke capaciteit inhuren of lenen van de centrumgemeente of de centrumgemeente huurt capaciteit van de regiogemeente zodat er lokaal voldoende tijd en inzet mogelijk is

Faseren

Wat moet de gemeente lokaal regelen in aanvulling op het regionaal plan? Wat is er al en zijn deze voorzieningen geschikt voor de doelgroep? Wat moet er (dus) gebeuren? Wat is belangrijk om als eerste te doen? Wanneer moet het klaar zijn? Dat zijn de belangrijke vragen voor het faseren van de opgave.

Aandachts- en actiepunten:

- Bepaal de focus per fase. Bijvoorbeeld: in de eerste fase focus op alles wat te maken heeft met preventie, in de tweede fase op de innovatie van maatschappelijke opvang en beschermd wonen, in de derde fase focus op de inkoop, en in de vierde fase verfijnen, bijstellen, inbedden en monitoren.
- Denk aan de besluitvorming. Wanneer is de gemeenteraad aan zet, wat beslist het college van B en W?

Overzicht documentatie leerkring beschermd wonen

- [Advies commissie toekomst beschermd wonen \(pdf, 2015\)](#)
- [VNG Handreiking regionaal plan van aanpak \(pdf, 2015\)](#)
- [VNG Factsheet Financiën \(pdf, 2017\)](#)
- [VNG Routekaart naar BWMO 2020 \(VNG website\)](#)
- [Woon-huurconstructies opvang breed, praktijkvoorbeelden \(VNG publicatie, pdf 2015\)](#)
- [Doorstromers beschermd wonen en maatschappelijke opvang \(Publicatie Platform 31, 2016\)](#)
- [Huisje, boompje, begeleiding. Verkenning naar huisvesting voor jongvolwassenen met een ondersteuningsvraag \(Publicatie Platform 31, 2017\)](#)
- [De magic mix. Een verkenning van wooncomplexen waar verschillende doelgroepen gemengd wonen \(Publicatie Platform 31, 2017\)](#)
- [Informatie over de Woonzorgwijzer: een data-instrument dat in beeld brengt waar bepaalde zorgdoelgroepen wonen \(website Platform 31\)](#)
- [Regio-indeling MO/BW \(website VNG\)](#)
- [Wegwijzer prestatieafspraken wonen en zorg \(Publicatie Platform 31, pdf 2017\)](#)
- [Randvoorwaarden en uitgangspunten regionale indeling, regionale plannen \(VNG bericht\)](#)
- [Een integrale blik op zorg en re-integratie \(VNG Publicatie 2016, pdf\)](#)
- [Handreiking onverzekerden-personen met verward gedrag \(handreiking GGD, GHOR en VNG, pdf 2016\)](#)
- [Tips en werkzame elementen voor gemeenten voor het organiseren van goede ondersteuning](#)

[voor mensen met psychische kwetsbaarheid](#) (Publicatie Movisie, pdf 2017)

- [Ontwikkeling dagbesteding, publicatie met voorbeelden van vernieuwende initiatieven dagbesteding ggz](#) (Publicatie Movisie 2017)
- [Wat zijn trends in dagbesteding?](#) (Artikel met een infographic over trends en het rapport 2016 over vernieuwende voorbeelden, publicatie Movisie)
- [Startpagina voor alles wat Movisie heeft over dagbesteding](#)
- [Startpagina over alles van Movisie rond participatiebevordering](#)
- [Kennis voor gemeenten van ZonMW](#) (Publicatie ZonMW met allerlei onderzoeksresultaten, Zonmw)
- [Handreiking landelijke toegang maatschappelijke opvang](#) (Handreiking en factsheet over de afspraken rond de landelijke toegang van de maatschappelijke opvang, VNG 2014)
- [Kwaliteitseisen beschermd wonen en maatschappelijke opvang](#) (VNG publicatie, pdf 2016)
- [Handreiking kwaliteitskader beschermd wonen](#) (VNG publicatie, pdf 2014)
- [Handreiking over Wmo-toezicht](#) (VNG publicatie, pdf 2017)
- [Handreiking pgb beschermd wonen](#) (VNG publicatie, pdf 2017)

Documenten over inkoop/standaardisering/administratie

- [Basisdocument: handreiking over de drie uitvoeringsvarianten](#)
- [Administratieve lasten verlagen door toepassen van standaard afspraken op back-office-processen, met toelichting in een webinar](#)
- [Van contract tot controle \(webinar\)](#)
- [Voorbeelden en ervaringen met deze standaarden in de Wmo](#)
- [Berichtenverkeer iwmo heeft alleen maar voordelen](#)

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 82 00
info@vng.nl

januari 2018

vng.nl